

۱۶۲۴۶۴۴

السلامة العامة

بررسی جلوه های حقوقی متهم تحت نظر از

منظر قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲

مؤلف:

سوگند کاری

سرشناسه	: کاری، سوگند، ۱۳۶۹ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی جلوه‌های حقوق متهم تحت نظر از منظر قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ / مولف سوگند کاری.
مشخصات نشر	: تهران: گروه آموزشی مدرس: سنجش و دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۸۷-۷۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۷ - ۱۷۳.
موضوع	: اتهام -- ایران
موضوع	: Indictments -- Iran
موضوع	: آیین دادرسی جزایی -- ایران
موضوع	: Criminal procedure -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۴ب۱۶ک/KMH۴۴۲
رده بندی دیویی	: ۵۵۷۲۱۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۹۹۲۲

عنوان: بررسی جلوه‌های حقوق متهم تحت نظر از منظر قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲

مولف: سوگند کاری

ناشر: انتشارات راه دکتری: سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

صفحه آرای: مهتاب دوستی

طراح جلد: مهتاب دوستی

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰,۰۰۰ ریال

کلیه حقوق مادی و معنوی برای مولف محفوظ می باشد

www.rezomephd.ir

www.sanjesh.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	فصل اول
۲	کلیات و مفاهیم
۵	سوالات
۵	سوال اصلی
۵	سوالات فرعی
۵	فرضیات
۵	فرضیه اصلی
۵	فرضیات فرعی
۶	اهداف
۶	روش
۶	جنبه نوآوری
۷	تعریف لغوی متهم
۷	تعریف اصطلاحی متهم
۷	مفهوم تحلیلی متهم
۷	مفهوم لغوی حقوق
۸	مفهوم اصطلاحی واژه ی حقوق
۸	مفهوم تحلیلی حقوق
۹	پیشینه
۱۰	تفہیم اتهام
۱۲	اصل برائت
۱۲	تعریف لغوی اصل
۱۲	تعریف اصولی اصل
۱۳	معنای لغوی برائت

۱۳	..... مفهوم اصل برائت در فقه
۱۴	..... مفهوم اصل برائت در حقوق
۱۵	..... برائت عقلی
۱۵	..... برائت شرعی
۱۶	..... فصل دوم
۱۶	..... اصول حاکم بر حقوق متهم در نظام دادرسی ایران و دادرسی اسلامی
۱۸	..... اصول ناظر بر حمایت از آزادی های متهم
۱۸	..... اصول مربوط به بازجویی
۲۰	..... احترام به اصل برائت و رعایت اصل تساوی سلاح ها
۲۰	..... الف: اصل برائت
۲۰	..... ۱: مفهوم و آثار اصل
۲۲	..... ۲: محدودیت های اصل برائت
۲۴	..... ب: احترام به تمامیت افراد و ذرات شخصی آنان
۲۴	..... ۱: احترام به تمامیت جسمانی و معنوی افراد
۲۴	..... *اصل منع شکنجه
۲۶	..... *منع اغفال و قریب افراد
۲۸	..... ۲: رعایت حریم خصوصی اشخاص
۲۸	..... *احترام به حریم مسکن و محل کار شهروندان
۳۰	..... *احترام به حریم مراسلات و ارتباطات شهروندان
۳۳	..... ج: اصل تساوی سلاح ها
۳۳	..... ۱: مفهوم و آثار اصل تساوی سلاح ها
۳۵	..... ۲: موانع ها و ویژگی های اصل تساوی سلاح ها
۳۵	..... *حق داشتن فرصت کافی در دفاع از خود
۳۶	..... *بهره مندی از تسهیلات کافی در دعوا
۳۸	..... تفهیم اتهام و حقوق دفاعی متهم
۳۸	..... الف: آگاہ سازی متهم از اتهام و حقوق دفاعی خود
۳۹	..... ۱: تفهیم اتهام

- ۴۱: تفهیم حقوق دفاعی متهم .....
- ب: استفاده از خدمات و مساعدت های حقوقی - قضایی .....
- ۴۲: استفاده از وکیل و مشاور .....
- ۴۵: استفاده از مترجم و کارشناس .....
- ج: استماع شهود و مصونیت از خود اتهامی .....
- ۴۹: حق دعوت و سوال از شهود .....
- ۵۱: حق سکوت .....
- ۵۳: اصول مربوط به دستگیری و بازداشت .....
- ۵۴: اصل بازداشت نشدن غیر قانونی .....
- الف: مصونیت در دستگیری خودسرانه .....
- ب: معیارهای قانونی دستگیری و بازداشت .....
- ۶۱: حقوق فرد بازداشت شده .....
- الف: حق حضور سریع نزد مقام سبایی صلاحیت دار .....
- ب: حق اعتراض به بازداشت قانونی .....
- ۶۷: حق جبران خسارت در صورت غیر قانونی بودن بازداشت .....
- ۶۹: اصول مربوط به مکان های نگهداری پیش از محاکمه .....
- الف: اصول ناظر بر حمایت از حقوق متهم: .....
- ۷۲: اصول مربوط به حقوق شخصی بزه دیده .....
- ۷۳: اصل رعایت کرامت بزه دیده .....
- الف: برخورداری از رفتار محترمانه و بی طرفانه .....
- ب: حفاظت از اسرار بزه دیده .....
- ۷۸: تامین امنیت بزه دیده .....
- الف: حمایت از هویت بزه دیده .....
- ب: حفاظت فیزیکی از بزه دیده .....
- ۸۳: مشارکت در فرآیند دادرسی .....
- الف: حق بر طرح شکایت .....
- ب: حق بر مشارکت در دادرسی های جایگزین تعقیب دعوی کیفری .....

۹۳	اصول مربوط به حقوق عینی بزه دیده
۹۴	اصل اطلاع رسانی به بزه دیده
۹۴	الف: آگاهی از جریان دادرسی
۹۷	ب: آگاهی یافتن از حقوق خود
۹۹	۲: حق تحصیل و ارائه ادله
۱۰۲	۳: حق بهره مندی از معاضدت های حقوقی قضایی
۱۰۴	جبران خسارت بزه دیده
۱۰۴	الف: درخواست جبران خسارت و برآورد آن
۱۰۷	ب: صدور حکم بر جبران خسارت
۱۰۸	۱: جبران ضرر و زیان ناشی از جرم
۱۰۸	۲: جبران خسارات ناشی از اقامت و تصمیمات قضایی ناروا
۱۱۰	پ: شناسایی نهادهای متولی جبران خسارت
۱۱۵	فصل سوم
۱۱۵	نوآوری های احضار، جلب و بازجویی از متهم از نظر قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
۱۱۶	نظام مند شدن اصول حاکم بر دادرسی
۱۱۷	اصل قانونی بودن دادرسی
۱۱۸	اصل بی طرف و استقلال کامل مقام قضایی
۱۱۹	اصل برتت
۱۲۰	اصل دسترسی به وکیل
۱۲۱	اصل آگاه سازی متهم، بزه دیده و شاهد از حقوق خود در فرایند دادرسی
۱۲۱	تعیین ضمانت اجرای کیفری برای قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی
۱۲۲	نوآوری های مرحله تعقیب متهم
۱۲۲	تعقیب جرایم از جهت جنبه عمومی
۱۲۵	نوآوری در جهات شروع به تعقیب
۱۲۷	پیش بینی جلوه هایی از عدالت ترمیمی
۱۲۷	صدور قرار ترک تعقیب
۱۲۹	صدور قرار تعلیق تعقیب

- تحقق آموزه های سیاست جنایی مشارکتی ۱۲۹
- مشارکت اشخاص در میانجی گری ۱۳۱
- توقف تحقیقات توسط بازپرس با موافقت دادستان ۱۳۱
- قرار بایگانی کردن پرونده ۱۳۲
- محول شدن وظایف دادستان در حوزه های قضایی بخش به رئیس حوزه و در غیاب وی به دادرس حوزه ۱۳۳
- نرآوری های مرحله ۱۳۴
- انزایم بودن تشکیل پرونده ی شخصیت برای متهم ۱۳۵
- اختلاف بازپرس و دادستان در خصوص قرار بازداشت موقت ۱۳۵
- اختلاف بازپرس و دادستان در خصوص تشدید یا تخفیف قرارهای تأمین کیفری ۱۳۶
- اختلاف بازپرس و دادستان در ابقای قرارهای تأمین کیفری متهمی به بازداشت ۱۳۷
- اختلاف بازپرس و دادستان در خصوص وکالت، تخفیف و ابقای قرار بازداشت موقت ۱۳۷
- حق اعتراض متهم نسبت به قرارهای متهمی به بازداشت ۱۳۸
- کاهش مدت زمان بازبینی مقام قضایی نسبت به قرار تأمین کیفری متهمی به بازداشت ۱۳۹
- تجویز احضار مجدد متهم در صورت ابلاغ ثانویه ۱۳۹
- نظام مند شدن مقررات حاکم بر جلب سیار ۱۳۹
- تذکر موجبات تخفیف مجازات به متهم ۱۴۰
- تجویز تذکر وکیل به بازپرس ۱۴۰
- نظام مند شدن مقررات حاکم بر تفتیش منازل، اماکن بسته و تعطیل ۱۴۱
- منوط نمودن صدور قرار تأمین کیفری با توجه اتهام به متهم ۱۴۱
- ممنوعیت صدور قرار کفالت یا وثیقه در جرایم غیر عمدی تحت شرایط خاص ۱۴۲
- اظهار نظر دادستان نسبت به عدم احراز ملائت کفیل از جانب بازپرس ۱۴۲
- تجویز اعتراض متهم به قرار متهمی به بازداشت و یا عدم پذیرش کفیل یا وثیقه ۱۴۳
- تکلیف بازپرس به پذیرش وثیقه به جای کفیل در صورت درخواست متهم ۱۴۳
- افزایش مهلت کفیل یا وثیقه گذاری برای تحویل متهم ۱۴۴
- افزایش عذرهای موجه استنادی از جانب کفیل یا وثیقه گذار ۱۴۴
- تأکید بر ضرورت اظهار نظر فوری در مورد قرار بازداشت موقت ۱۴۵
- نرآوری موجود در ماده ی ۲۴۱ در جهت رعایت حقوق شهروندی ۱۴۶

۱۴۶	کاهش حداکثر زمان بازداشت موقت
۱۴۷	افزایش موارد منتفی شدن قرارهای تأمین کیفری :
۱۴۷	جلب شاهد یک بار احضار و عدم حضور بدون عذر موجه
۱۴۸	فزایش حداقل زمان میان ابلاغ احضاریه و حضور متهم
۱۴۹	جایگزینی اصطلاح «قرار جلب به دادرسی» به جای «قرار مجرمیت»
۱۴۹	تجویز انتشار تصویر متهم در رسانه ها در صورت اجتماع شرایط خاص
۱۵۰	تجویز استماع شهادت شهرد و مطلعان به صورت الکترونیکی
۱۵۰	انزایش موارد تأمین ابتدایی
۱۵۱	ضرورت ارسال اصل یا تصویر پرونده همراه با اعطای نیابت برای جلب متهم
۱۵۳	تعیین مرجع رسیدگی به اعتراض متهم به قرار بازداشت موقت صادره از مرجع مجری نیابت
۱۵۳	تدابیر لازم جهت حفاظت از شاهد یا مطلع
۱۵۵	نظام مند شدن مقررات حاکم بر ارائه و محال و تحقیقات محلی
۱۵۸	نظام مند شدن مقررات ناظر بر کارشناسی
۱۶۰	نظام مند شدن مقررات حاکم بر دستور دادستان در خصوص ضبط وجه الکفاله و وجه الوثاقه
۱۶۱	تزوم امضای احضار نامه توسط مقام قضایی
۱۶۱	افزایش شمار عذرهای موجه برای عدم حضور
۱۶۲	پیش بینی ضمانت اجرا برای عدم التزام متهم به قرار التزام به حضور
۱۶۳	تجویز استفاده از سامانه رایانه ای و مخابراتی برای ابلاغ اوراق قضایی
۱۶۳	تجویز اعزام بازپرس به خارج از حوزه ی قضایی جهت امر تحقیق
۱۶۴	تکمیل تکلیف قرار ناطه صادره در دادسرا ظرف سه روز
۱۶۴	تکمیل مشخصات شاکی در شکوایه
۱۶۴	نظام مند شدن مقررات حاکم بر رسیدگی به اعتراض کفیل یا وثیقه گذار
۱۶۵	توآوری های مرحله رسیدگی و صدور حکم
۱۶۵	مرجع حل اختلاف بین بازپرس و دادستان
۱۶۶	تکلیف دادگاه به رسیدگی به ادعای اعسار کفیل
۱۶۷	منابع
۱۶۸	الف) کتب

حقوق دفاعی متهم به عنوان یکی از ابعاد گسترده پیش بینی شده برای متهم به موجب رعایت اصل برائت یا فرض بی گناهی موجب تکالیفی برای ضابطین و مقامات قضایی است. حقوق دفاعی متهم در مراحل مختلف دادرسی در ق.ا و میثاق و سایر مقرره های بین المللی تضمین شده است. قاعده مشهور فقهی «البینه علی المدعی و الیمین علی من ادعی علیه» که بار اثبات دلیل را بر عهده مدعی گذاشته نشانگر این مطلب است که متهم از نظر قاضی بی گناه محسوب شد و این وظیفه مدعی است که مجرمیت متهم را با دلایل اثباتی ثابت نماید. از طرفی متهم حق سکوت دارد و سکوت اگرچه دلیلی علیه او محسوب نمی شود اما در کنار سایر ادله و امارات می تواند دلیلی علیه متهم محسوب شود در مورد حق سکوت متهم در تحریرالوسیله آمده که چنانچه متهم سکوت کرد قاضی به او اخطار می دهد که به سؤال مدعی جواب دهد و الا او را ناکل (ناکل یعنی کسی که از قسم خوردن خودداری نماید) قرار می دهد در صورتی که متهم از دادن جواب خودداری نماید در آن صورت حاکم قسم را حق مدعی دانسته و علیه متهم حکم داده می شود.^۱

متهم دارای حقوقی است و مقامات قضایی در تصمیمات و اقدامات خود در مورد متهم تکالیفی دارند و باید قواعدی را رعایت کنند. این حقوق و تکالیف از موضوعات مهم آیین دادرسی هستند. اطلاع مقامات قضایی و انتظامی از حقوق متهمان و عمل به قانون در رفتار با آن ها از جمله موارد مهمی است که موجب اعتبار دادرسی می شود.

^۱ - تحریرالوسیله حضرت امام خمینی (ره)، جلد ۲، ص ۴۲۵، مسئله ۱